

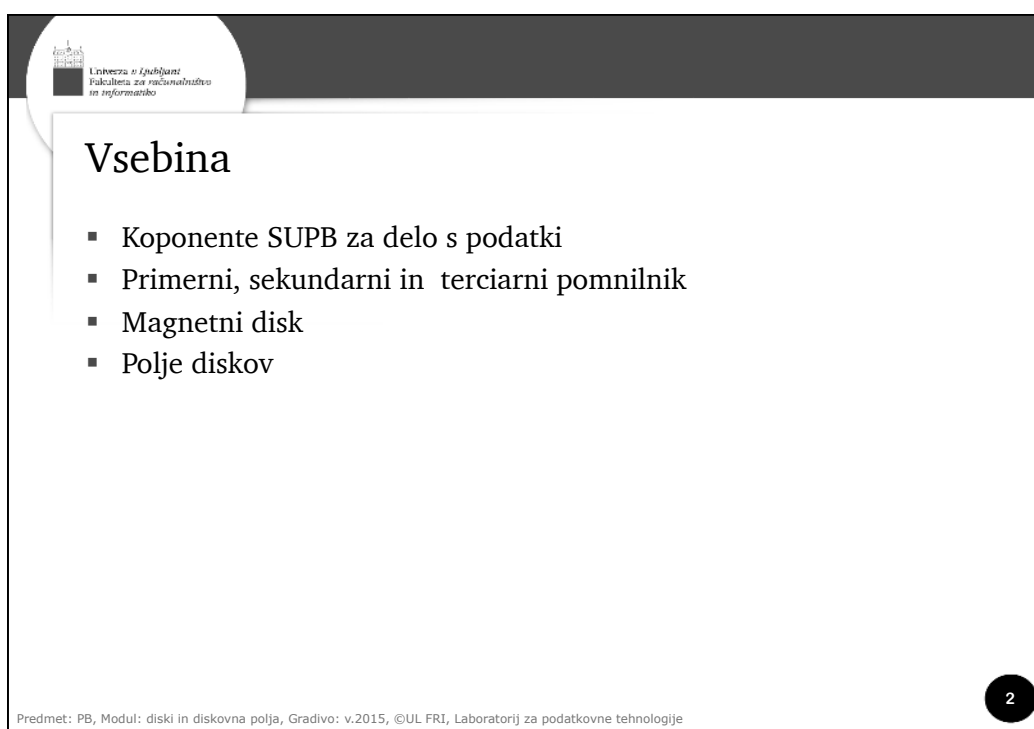
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za računalništvo
in informatiko

11.2.
2016

Predmet:
Osnove podatkovnih baz

Modul:
Diski in diskovna polja

Gradivo:
v.2015

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za računalništvo
in informatiko

Vsebina

- Komponente SUPB za delo s podatki
- Primerni, sekundarni in terciarni pomnilnik
- Magnetni disk
- Polje diskov

Predmet: PB, Modul: diski in diskovna polja, Gradivo: v.2015, ©UL FRI, Laboratorij za podatkovne tehnologije

2

Komponente SUPB za delo s podatki...

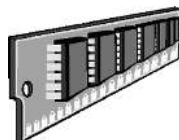
- Podatki iz PB se hranijo na diskih (in trakovih).
- Upravljallec prostora na disku (*Disk Space Manager*):
  - upravlja s prostorom na disku,
  - ukaze v zvezi z zaseganjem/sproščanjem prostora prejema od upravljavca z datotekami.
- Upravljallec z datotekami (*File Manager*):
  - Posreduje zahteve za zaseganje/sproščanje prostora na disku v enotah – straneh.
  - odgovoren za upravljanje strani znotraj datoteke, za urejanje zapisov znotraj strani.
  - Velikost strani eden od parametrov SUPB (tipično 4 - 8 KB).

Predmet: PB, Modul: diski in diskovna polja, Gradivo: v.2015, ©UL FRI, Laboratorij za podatkovne tehnologije

3

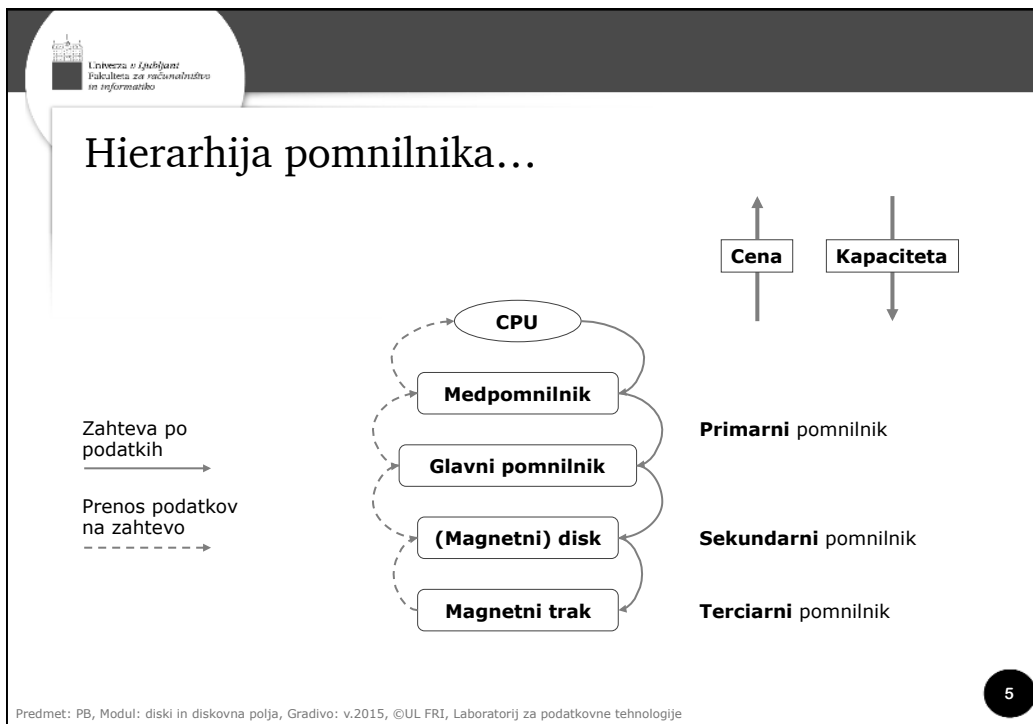
Komponente SUPB za delo s podatki

- Upravljallec medpomnilnika (*Buffer manager*):
  - prenos strani iz diska v medpomnilnik (*buffer pool*).
  - stran, kjer je zapis, poišče upravljallec z datotekami.
  - prenos v medpomnilnik izvede upravljallec medpomnilnika.

Predmet: PB, Modul: diski in diskovna polja, Gradivo: v.2015, ©UL FRI, Laboratorij za podatkovne tehnologije

4

Kaj so razlogi za shranjevanje podatkov v sekundarnem in terciarnem spominu?

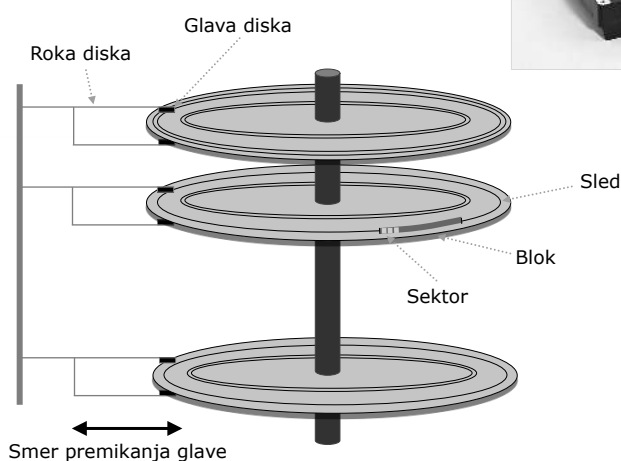
Hierarhija pomnilnika

- Razlogi za shranjevanje podatkov v sekundarnem in terciarnem pomnilniku:
  - Obstočnost podatkov
  - Cena na enoto
  - Omejen naslovni prostor primarnega pomnilnika ($2^{32}=4\text{Gb}$ podatkov...)

Predmet: PB, Modul: diski in diskovna polja, Gradivo: v.2015, ©UL FRI, Laboratorij za podatkovne tehnologije

7

Magnetni disk

Predmet: PB, Modul: diski in diskovna polja, Gradivo: v.2015, ©UL FRI, Laboratorij za podatkovne tehnologije

8

Magnetni disk

- Povprečni dostopni čas:
  - iskalni čas
  - rotacijska zakasnitev
  - čas prenosa
- Organizacija podatkov na disku vpliva na povprečni dostopni čas!
- Čas prenosa običajno večji od časa obdelave → pomembna organizacija strani...
- Dostopni čas RAM : disk $\approx 1 : 1000$

Predmet: PB, Modul: diski in diskovna polja, Gradivo: v.2015, ©UL FRI, Laboratorij za podatkovne tehnologije

9

HDD in SSD diski...

- HDD – *Hard Disk Drive*
- SSD – *Solid State Drive*

Predmet: PB, Modul: diski in diskovna polja, Gradivo: v.2015, ©UL FRI, Laboratorij za podatkovne tehnologije

10

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za računalništvo
in informatiko

HDD in SSD diski

Attribute	SSD (Solid State Drive)	HDD (Hard Disk Drive)
Power Draw / Battery Life	Less power draw, averages 2 – 3 watts, resulting in 30+ minute battery boost ✓	More power draw, averages 6 – 7 watts and therefore uses more battery
Cost	Expensive, \$1.00 per gigabyte (based on buying a 240GB drive)	Only around \$0.075 per gigabyte, very cheap (buying a 4TB model) ✓
Capacity	Typically not larger than 512GB for notebook size drives	Typically 500GB – 2TB for notebook size drives ✓
Operating System Boot Time	Around 22 seconds average bootup time ✓	Around 40 seconds average bootup time
Noise	There are no moving parts and as such no sound ✓	Audible clicks and spinning can be heard
Vibration	No vibration as there are no moving parts ✓	The spinning of the platters can sometimes result in vibration
Heat Produced	Lower power draw and no moving parts so little heat is produced ✓	HDD doesn't produce much heat, but it will have a measurable amount more heat than an SSD due to moving parts and higher power draw
Failure Rate	Mean time between failure rate of 2.0 million hours ✓	Mean time between failure rate of 1.5 million hours
File Copy / Write Speed	Generally above 200 MB/s and up to 500 MB/s for cutting edge drives ✓	The range can be anywhere from 50 – 120MB / s
Encryption	Full Disk Encryption (FDE) Supported on some models ✓	Full Disk Encryption (FDE) Supported on some models ✓
File Opening Speed	Up to 30% faster than HDD ✓	Slower than SSD
Magnetism Affected?	An SSD is safe from any effects of magnetism ✓	Magnets can erase data

Predmet: PB, Modul: diski in diskovna polja, Gradivo: v.2015, ©UL FRI, Laboratorij za podatkovne tehnologije

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za računalništvo
in informatiko

Polje diskov...

- Disk potencialno ozko grlo za učinkovitost SUPB ... vpliva na zanesljivost delovanja sistema.
- Učinkovitost CPU/disk:
  - CPU: 50% na leto
  - Diski: 10% na leto
- Diski mehanske naprave → verjetnost za napake večja kot pri notranjem pomnilniku.
- Odpoved diska ... katastrofa.
- Možna rešitev: več diskov.

Predmet: PB, Modul: diski in diskovna polja, Gradivo: v.2015, ©UL FRI, Laboratorij za podatkovne tehnologije

Polje diskov

- Polje diskov: povezava več diskov z namenom:
  - povečanja učinkovitosti in/ali
  - izboljšanja zanesljivosti.
- Učinkovitost ... porazdelitev podatkov (*data striping*)
- Zanesljivost ... podvajanje podatkov - redundanca

Predmet: PB, Modul: diski in diskovna polja, Gradivo: v.2015, ©UL FRI, Laboratorij za podatkovne tehnologije

13

RAID

- RAID – *Redundant Arrays of Independent Disks* – diskovna polja, ki implementirajo porazdelitev/ podvajanje podatkov.
- Več vrst RAID ... razlika v kompromisu med učinkovitostjo in zanesljivostjo.

Predmet: PB, Modul: diski in diskovna polja, Gradivo: v.2015, ©UL FRI, Laboratorij za podatkovne tehnologije

14

RAID s porazdelitvijo podatkov

- Uporabniku se kaže kot velik disk.
- Podatki se razdelijo na enake enote (*striping units*), ki se zapišejo na več diskov. Vsaka enota na en disk.
- Enote se po diskih porazdelijo po “*round robin*” algoritmu: če polje vključuje D diskov, se enota i zapiše na “ $i \bmod D$ ” disk.

Primer 1

- RAID z D diski v polju.
- RAID enota = 1 bit.

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za računalništvo
in informatiko

Primer 2

- RAID z D diski v polju.
- RAID enota = 1 blok.

Predmet: PB, Modul: diski in diskovna polja, Gradivo: v.2015, ©UL FRI, Laboratorij za podatkovne tehnologije

17

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za računalništvo
in informatiko

RAID z redundanco podatkov...

- Več diskov → večja učinkovitost (shranjevanja) → manjša zanesljivost.
- Primer:
  - MTTF (*mean-time-to-failure*) enega diska ≈ 50.000 ur (5,7 let). Pri 100 diskih v polju $MTTF\ 50.000/100 \approx 500$ ur (21 dni).
- Za večjo zanesljivost (večji MTTF) potrebna redundanca.
- Primer:
  - Če polju 100-ih diskov dodamo 10 diskov z redundantnimi podatki → $MTTF > 250$ let!!!

Predmet: PB, Modul: diski in diskovna polja, Gradivo: v.2015, ©UL FRI, Laboratorij za podatkovne tehnologije

18

RAID z redundanco podatkov...

- Vprašanje:
  - Kje hraniti redundantne podatke (na določenih/vseh diskih)?
- Kaj podvajati?
- Večinoma redundanten disk za paritetni bit...

Paritetni bit

Koliko diskov lahko odpove brez da bi izgubili podatke, če imamo paritetni bit?

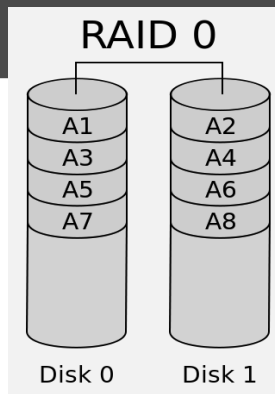
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za računalništvo
in informatiko

Stopnje redundance...

- V RAID sistemu diskovno polje sestavljeno iz:
  - množice podatkovnih diskov in
  - množice kontrolnih diskov.
- Število kontrolnih diskov odvisno od stopnje redundance.
- Parametri za primere v nadaljevanju:
  - Količina podatkov za 4 diske
  - Ena sama kontrolna skupina

RAID 0

- Porazdeljen, brez redundance (*nonredundant*)
- Uporablja porazdeljevanje podatkov za povečanje pasovne širine.
- Ne vzdržuje nobene redundantne informacije.
- PROBLEM: MTTF pada linearno s številom diskov v polju.
- PREDNOSTI:
  - najvišja učinkovitost → ni potrebno vzdrževati nobenih redundantnih podatkov.
  - 100% izraba prostora na disku. V našem primeru rabimo za svoje podatke 4 diske.

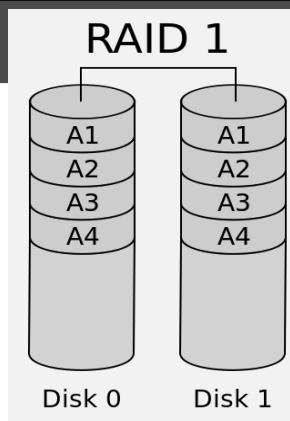

23

Predmet: PB, Modul: diski in diskovna polja, Gradivo: v.2015, ©UL FRI, Laboratorij za podatkovne tehnologije

RAID 1

- Zrcaljen (*mirrored*)
- Najdražja rešitev → vzdržujeta se dve kopiji podatkov na dveh diskih.
- Vsako pisanje bloka na disk pomeni pisanje na dva diska.
- Pisanje eno za drugim (možnost nesreče med pisanjem).
- Branje lahko paralelno (branje dveh različnih blokov iz dveh diskov; možno branje iz diska z minimalnim dostopnim časom).
- Izraba prostora 50%. V našem primeru 8 diskov (4 + 4).

24

Predmet: PB, Modul: diski in diskovna polja, Gradivo: v.2015, ©UL FRI, Laboratorij za podatkovne tehnologije

Druge stopnje redundance

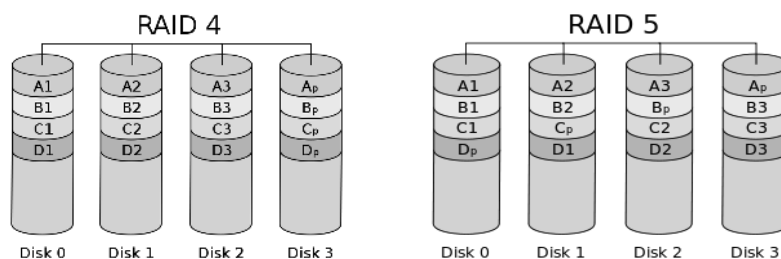
- RAID 2: *Error-Correction Codes*
- RAID 3: *Byte-Interleaved Parity*
- RAID 4: *Block-Interleaved Parity*
- RAID 5: *Block-Interleaved Distributed Parity*
- RAID 6: *Block-Interleaved Double Distributed Parity*
- Pomembni parametri:
  - *Space Efficiency* - Izkoriščenost prostora
  - *Fault Tolerance* – Št. diskov, ki lahko brezizgubno odpovedo
  - *Array failure rate* – Verjetnost, da odpove polje
  - *Read performance* – učinkovitost branja
  - *Write performance* – učinkovitost pisanja

Predmet: PB, Modul: diski in diskovna polja, Gradivo: v.2015, ©UL FRI, Laboratorij za podatkovne tehnologije

25

Razlika med RAID 4 in RAID 5

- RAID 4: *Block-Interleaved Parity*
- RAID 5: *Block-Interleaved Distributed Parity*

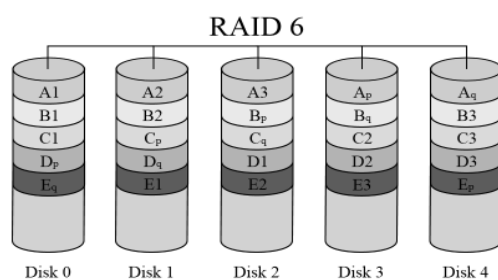

Predmet: PB, Modul: diski in diskovna polja, Gradivo: v.2015, ©UL FRI, Laboratorij za podatkovne tehnologije

26

RAID 6

- Porazdeljen s porazdeljeno redundanco
- Enota porazdelitve je blok
- Redundanca je paritetni bit – uporablja dva paritetna bita, oba sta porazdeljena.
- Neobčutljiv na hkratno odpoved do dveh diskov.

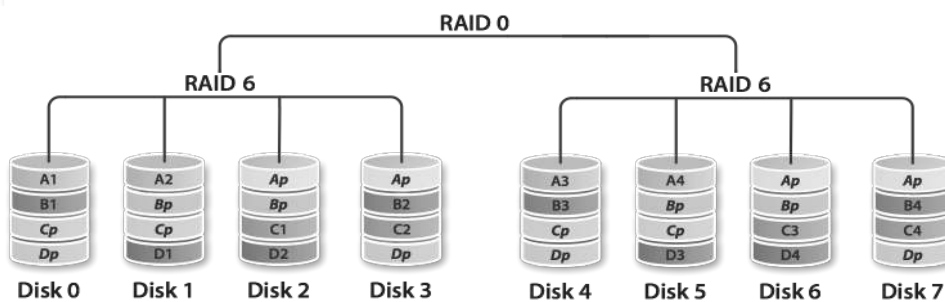

Predmet: PB, Modul: diski in diskovna polja, Gradivo: v.2015, ©UL FRI, Laboratorij za podatkovne tehnologije

27

Gnezdena polja

- Primer: RAID 6 + 0

Predmet: PB, Modul: diski in diskovna polja, Gradivo: v.2015, ©UL FRI, Laboratorij za podatkovne tehnologije

28